

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศไทยจะมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้นั้น ไม่ใช่เพียงแต่มีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เท่านั้น แต่ต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรที่มีคุณภาพนั้นต้องใช้เวลาศึกษา ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2520) ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทตอนหนึ่ง ว่า

"การศึกษานั้น เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยม และ คุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศไทยก็ย่อมทำได้โดยสะดวก รวดเร็ว ราบรื่น ได้ผลที่แน่นอน รวดเร็ว..."

การศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ประเทศใดมีประชากรที่ได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึง ประเทศนั้นก็ประสบความสำเร็จในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าด้านใด ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากำลังคน คือ กระบวนการทางการศึกษานั้นเอง เพราะ "การศึกษา คือ เครื่องมือ และกระบวนการต่อเนื่องอย่างหนึ่งที่ช่วยให้นักศึกษามีความเจริญงอกงาม ปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตดี และมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ มนุษย์เรียนรู้ได้ คิดได้ ทำได้ และ แก้ไขปัญหาได้ เพราะมนุษย์ได้รับการศึกษา" (สุนทรวิวัฒน์, 2527)

ปัจจุบันประเทศไทย กำลังพัฒนาประเทศไปสู่ระบบอุตสาหกรรมใหม่

การที่จะพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ คือ กำลังคนระดับกลาง เป็นช่างฝีมือและช่างเทคนิค บุคคลกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่พัฒนาทรัพยากรของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ การวางแผนผลิตกำลังคนกลุ่มนี้ จึงต้องมีปริมาณที่เหมาะสมและมีคุณภาพ คือ จะต้องมียุทธศาสตร์ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่องาน การฝึกแรงงานระดับนี้จึงต้องทำอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (เมธี บิลันธานนท์, ม.ป.ป.)

การฝึกแรงงานดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมและความสมบูรณ์ที่จะเข้าสู่การประกอบอาชีพที่เลือกไว้ ซึ่งเรียกกันว่า "การอาชีวศึกษา" (Vocational Education) มี กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในประเภทวิชาต่างๆ รวม 5 ประเภทวิชา คือ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม, ประเภทวิชาเกษตรกรรม, ประเภทวิชาพาณิชยกรรม, ประเภทวิชาคหกรรม และประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม ทั้งในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.), หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.), หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.), หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพช่างฝีมือ (ปชม.) และหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ อีกหลายหลักสูตร (กรมอาชีวศึกษา, 2535)

การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา มุ่งสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน ให้บุคคลเหล่านั้นนำความสามารถของตนที่มีอยู่ และนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาควรมีสมรรถภาพในประกอบอาชีพที่เหมาะสม และสอดคล้องต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ดังที่ บรรจง ชูสกุลชาติ (2530) กล่าวว่า "การอาชีวศึกษา คือ การศึกษาเพื่อการอาชีพ การศึกษาที่ฝึกฝนอบรมคนให้ประกอบสัมมาอาชีพ คือ การศึกษาที่ให้นักเรียนด้วยการกระทำจนเกิดความชำนาญและมีฝีมือ ให้รู้จักฝึกฝนอบรมตนเอง ปรับตน และพัฒนาตนเองไปอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของ

ชีวิต ในเรื่องของงาน และในเรื่องของอาชีพ ปัจจุบันสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีของประเทศไทยพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การจัดการอาชีวศึกษา ให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน อย่างแท้จริง และย่อมจะบรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ ดังแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 7 พ.ศ. 2535 -2539) ได้ระบุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการอาชีวศึกษาไว้ว่า "เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ให้สามารถผลิตกำลังคน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการ โดยเน้นการให้ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และการปลูกฝังนิสัยในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งสนับสนุน และส่งเสริม การวิเคราะห์ วิจัย การบริการวิชาชีพชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม" (กรมอาชีวศึกษา, 2535)

กรมอาชีวศึกษามีจำนวนสถานศึกษาในสังกัดรวม 250 แห่ง จำแนก เป็น 4 กอง คือ

1. สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค 80 แห่ง
2. สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา 42 แห่ง
3. สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรม 48 แห่ง
4. สถานศึกษาสังกัดกองศึกษาอาชีพ 80 แห่ง

นอกจากนี้ กรมอาชีวศึกษายังได้จำแนกสถานศึกษาในสังกัดออกเป็น เขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาคซึ่งแบ่งออกเป็น 12 เขตการศึกษา หรือแบ่งเป็น กลุ่มอาชีวศึกษาภาคกลาง, กลุ่มอาชีวศึกษาภาคใต้, กลุ่มอาชีวศึกษาภาคตะวันออก, กลุ่มอาชีวศึกษาภาคเหนือ และ กลุ่มอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศิลปหัตถกรรม เป็นประเภทวิชาหนึ่งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่สอนเกี่ยวกับศิลปะ เพื่อการประกอบอาชีพด้านศิลปะตามสาขาที่ตัวเองถนัดและสนใจ โดยมุ่งผลิตแรงงานระดับช่างฝีมือ เข้าสู่ตลาดแรงงานด้านศิลปกรรมและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังที่ระบุไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม (2535) ดังนี้

1. ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการฝึกให้มีทักษะ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้า หาวิธีสร้างงานอาชีพสาขาวิชาศิลปหัตถกรรมให้พัฒนาก้าวหน้า สอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และความต้องการของตลาดแรงงาน

2. ให้มีความชำนาญในงานคุณค่าของงานอาชีพสาขาวิชาศิลปหัตถกรรม สามารถถ่ายทอดได้ ผลิตได้ จำหน่ายได้ และบริการได้

3. ให้มีมนุษยสัมพันธ์มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ มีความเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น

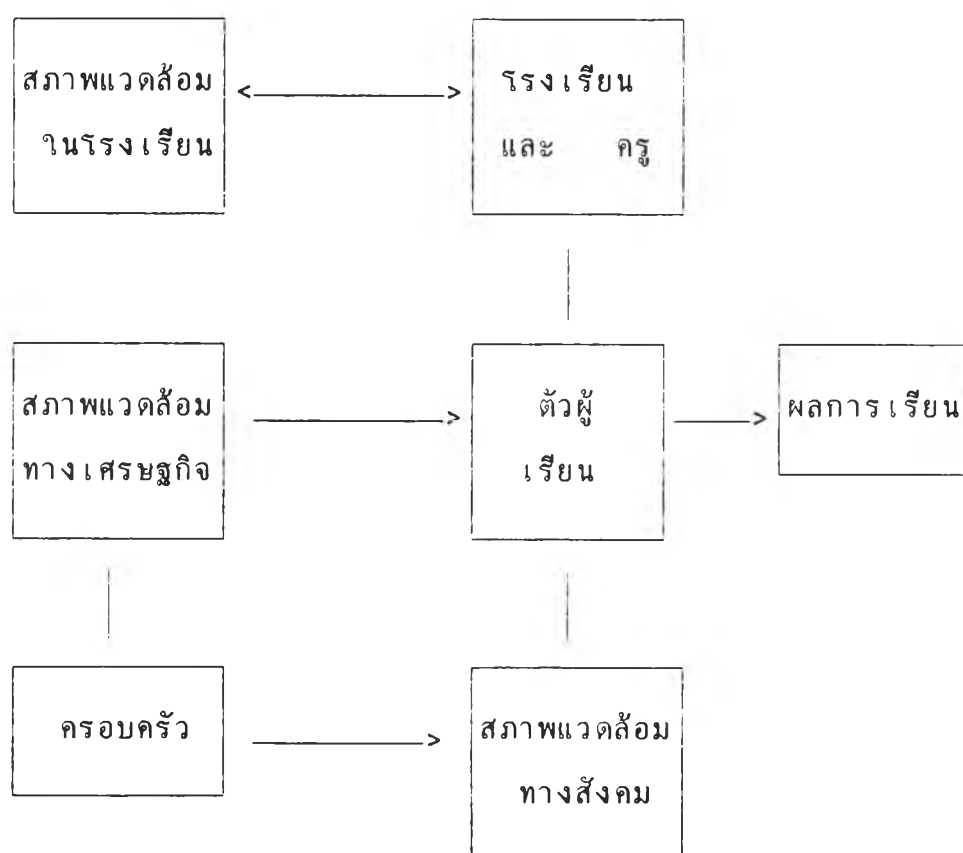
4. ให้มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์งาน สร้างงานและการแก้ไขปัญหาในงานอาชีพสาขาวิชาศิลปหัตถกรรมและในงานอาชีพอื่นที่สัมพันธ์กัน

5. ให้สามารถจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรม เชิงเทคโนโลยี การสร้างสติปัญญา เพื่อการศึกษาค้นคว้าและหาประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการต่างๆ หรือสถานประกอบการที่จะนำไปประกอบอาชีพได้จริง (กรมอาชีวศึกษา, 2535)

สถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรสาขาศิลป-หัตถกรรมมี 37 แห่ง แบ่งเป็น วิทยาลัยอาชีวศึกษา 31 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 4 แห่ง และวิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 2 แห่ง (กองแผนงาน, 2537)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม เป็นประเภทวิชาที่ผู้เรียนจะต้องมีความถนัด และความสนใจศิลปะเป็นพิเศษ จึงจะเรียนสำเร็จได้ เพราะจะต้องศึกษาวิชาต่างๆ ในหมวดวิชาชีพ วิชาเลือก วิชาเลือกเสรี รวมทั้งการฝึกงาน และเมื่อรวมจำนวนคาบเรียนทั้งหมดแล้วจะ

เป็นคาบเรียนที่เกี่ยวกับศิลปะ 3.480 คาบ คิดเป็นร้อยละ 72.50 ของคาบเรียนทั้งหมด ซึ่งต้องอาศัยความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ผู้เรียน จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันดับแรกในการเรียน จากผลการวิจัยของ วาสนา เจริญวิเชียรฉาย (2531) พบว่า สิ่งจูงใจที่มีอิทธิพลมากต่อการเลือกเรียนประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้แก่ ความรัก ความสนใจ และ ความถนัด ความมีเกียรติยศชื่อเสียง และ ความมั่นคงก้าวหน้าในอนาคต อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากความถนัดและความสนใจแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ อีกที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ดังที่วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529) ได้กล่าวถึง การศึกษาข้อมูลจากตัวผู้เรียน ว่า เป็นสิ่งสำคัญของการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนสามารถศึกษาองค์ประกอบต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม การฝึกอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ความต้องการ ความสนใจ และความมุ่งหวังต่อวิชาที่เรียน องค์ประกอบเหล่านี้จะส่งผลถึงการเรียนการสอนศิลปะเป็นอย่างมาก และสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

การที่จะสามารถบรรลุผลทางการเรียนก็คือ การเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่ง ก่อ สวัสดิทานิชย์ (2514) ได้ให้หลักในการปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนมีประสิทธิภาพว่าต้องประกอบด้วย การแบ่งเวลาสำหรับศึกษาให้เป็นสัดส่วน หาสถานที่สำหรับศึกษาที่เหมาะสม บังคับใจให้แน่วแน่ต่อการเรียน กำหนดงานที่จะทำในแต่ละวัน และทำให้เสร็จตามที่กำหนด การกำหนดงานในแต่ละวัน ควรเหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และไม่วิตกกังวลต่อเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิด Vernon F. Jones และ Louise S. Jones (1986) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน จะมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและความประพฤตินักเรียน และ Bloom (1976) ได้แสดงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิดของนักเรียน หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความถนัดและพื้นความรู้เดิม
2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์ หรือ แรงจูงใจที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ความสนใจ และทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพ
3. คุณภาพของการสอน หมายถึง การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาดให้กับผู้เรียน

ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับการเรียนการสอนด้วย เพราะ กระบวนการเรียนการสอน เป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนแก่ผู้เรียน ดังนั้นการที่นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงหรือต่ำ ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ (2527) ค้นพบในงานวิจัยว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเรียนการสอนคือ ความสนใจในวิชาที่ ผู้เรียน ผู้สอนมีความเป็นกันเอง และวิธีสอนของ อาจารย์และปัจจัยที่มีผลทำให้นักเรียนสนใจเรียนมากที่สุดคือ ผู้สอนเตรียมการสอนอย่างดี มีความเป็นกันเอง และกระตือรือร้นในการทำงาน และ

เมธี บิลันชานนท์ (ม.บ.บ.) กล่าวว่า การสอนที่ได้ผลดีขึ้นอยู่กับวัยของผู้เรียน ความสามารถและประสบการณ์ของผู้สอน เนื้อหาสาระ และความซับซ้อนของ วิชาที่สอน ความสามารถในการใช้อุปกรณ์และเครือข่ายสอนต่างๆ

นอกจากองค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน และผู้สอนแล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆด้วย เช่น ครอบครัว และ สังคม ดังผลการศึกษาต่อไปนี้ คือ

เอ็น แอล เกจ และ เดวิด ซี เบอร์ลินเนอร์ (N.L. Gage and David C. Berliner, 1979) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมใน ครอบครัวที่มีต่อความสามารถของนักเรียน 2 ประการด้วยกันคือ เด็กสามารถ เรียนรู้ได้โดยตรงตามสภาพการณ์ในครอบครัว และจากการเลียนแบบผู้ใหญ่ใน ครอบครัว เด็กจะมีบุคลิกลักษณะ และการใช้ความสามารถของตนโดยได้รับ อิทธิพลมาจากการพิจารณา และเจตคติของพ่อแม่

เจมส์ ดี คาลลาฮาน (James Dee Callahan, 1982) ศึกษาเกี่ยวกับ การให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาของ นักเรียน โดยหวังว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยเพิ่มพัฒนาการทางพุทธิพิสัย และ จิตพิสัยได้ การศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่บิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียน มีคะแนนสูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาของนักเรียน

จันทนีย์ กาญจนะโรจน์ (2530) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า อาชีพของมารดา ที่อยู่อาศัยของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อการเรียนต่อของ

นักเรียน ความคิดเห็นของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การติดตามผลการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และการให้การสนับสนุนและเสริมกำลังใจนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นพมาศ พัวพิสิฐ (2529) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ภูมิหลังของนักเรียนและครู สมรรถภาพทางการสอน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 2 กลุ่ม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรายวิชาพื้นฐานอาชีพ เกษตรกรรม และช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 6 จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ แบบสอบถามภูมิหลังของนักศึกษาและแบบสอบถามสมรรถภาพทางการสอนของครู, แบบสอบถามภูมิหลังของครูและแบบสอบถามความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน, แบบประเมินพฤติกรรมการสอนของครู, แบบสังเกตสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแบบประเมินสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ทำนายที่สำคัญในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมี 3 ตัว คือ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน อาชีพของมารดา และเพศของนักเรียน

โรเบิร์ต เจ ไรท์ และ แอนดิว จี บีน (Robert J. Wright & Andrew G. Bean, 1974) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ อิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในการพยากรณ์ผลการเรียนในวิทยาลัย เพื่อศึกษาอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในการพยากรณ์ผลการเรียนในวิทยาลัย กลุ่มประชากรเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,631 คน ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ เพศ, รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา และ การศึกษาของมารดา โดยใช้แบบสอบถาม วัดความถนัดทางการเรียนด้านภาษา และคณิตศาสตร์ และใช้เกณฑ์เฉลี่ยของนิสิตปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัย นำผลการวิเคราะห์โดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง สามารถประสบผลสำเร็จในการเรียนในวิทยาลัยได้ดี

กว่านิสิตที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว สรุปได้ว่า การที่ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านที่เกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ ความถนัด ความสนใจ ทัศนคติ สุขภาพอนามัย จิตใจ และจุดมุ่งหมายของชีวิต

ด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา เช่น มาตรฐานการรับนักศึกษา หลักสูตร ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน การบริการ และการสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน สถานที่ตั้งของสถานศึกษา

ด้านที่เกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนสำเร็จในสาขาที่ต้องการ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ด้านที่เกี่ยวกับสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม ในโรงเรียน เช่น ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ความสัมพันธ์กับเพื่อน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสถานศึกษา

ในทางตรงกันข้ามจากงานวิจัยของ แคสเซล และ โคแมน (Cassel and Coleman อ้างถึงใน จรุงญ วิรุฬรัตน์, 2521) พบว่า องค์ประกอบทางโรงเรียน องค์ประกอบทางสังคม องค์ประกอบที่เกี่ยวกับตัวเด็กและองค์ประกอบทางด้านครอบครัว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เด็กออกกลางคัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ สมหวัง พิริยวัฒน์ (2523) มัย สุขเอี่ยม (2524) ศิริชัย กาญจนวาสี (2520) และ อรุณช บุษยกนก (2526) ที่พบว่า สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามีปรากฏอยู่ในทั้งด้านตัวผู้เรียน ด้านครอบครัว ด้านสถานศึกษา และ ด้านสังคม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าว เป็นสิ่งสำคัญ

ที่จะทำให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้นักศึกษาต้องออกกลางคันด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม จากสถิติอาชีวศึกษาปี พ.ศ. 2536 (กรมอาชีวศึกษา, 2537) กรมอาชีวศึกษาสามารถรับนักศึกษาเข้าเรียนทั่วประเทศ รวม 3,724 คน จัดเป็นอันดับที่ 4 ใน 5 ประเภทวิชา แต่จากสถิติผู้สำเร็จการศึกษาระดับ และประเภทวิชาเดียวกันในช่วงปี พ.ศ. 2526-2533 พบว่า นักศึกษาประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม มีอัตราการจบน้อยที่สุด โดยเฉพาะรุ่นปีการศึกษา 2530-2533 มีผู้จบการศึกษาไม่ถึงร้อยละ 50 ของจำนวนนักศึกษาแรกเข้า (กรมอาชีวศึกษา, 2535) ดังตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาที่จบการศึกษากับจำนวนนักศึกษาแรกเข้า

ตาราง การ เปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาที่จบการศึกษากับจำนวนนักศึกษาแรกเข้าหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
จำแนกตามประเภทวิชา

รุ่นที่เข้า	พาณิชยกรรม			คหกรรม			ศิลปหัตถกรรม			ช่างอุตสาหกรรม			เกษตรกรรม		
	จำนวน แรกเข้า	จำนวน ที่จบ	ร้อยละ	จำนวน แรกเข้า	จำนวน ที่จบ	ร้อยละ	จำนวน แรกเข้า	จำนวน ที่จบ	ร้อยละ	จำนวน แรกเข้า	จำนวน ที่จบ	ร้อยละ	จำนวน แรกเข้า	จำนวน ที่จบ	ร้อยละ
ปีการศึกษา															
2526	15,141	11,104	73.37	8,168	5,326	65.21	2,157	1,125	52.16	31,570	20,296	64.29	7,833	5,730	68.56
2527	15,861	12,093	76.24	7,064	4,533	64.17	2,417	1,235	51.10	69,143	22,822	33.01	8,537	5,418	63.46
2528	16,209	11,965	73.82	6,346	3,741	58.95	2,477	1,237	50.55	35,890	22,664	63.15	6,068	3,623	59.71
2529	-	12,281	-	-	3,114	-	-	1,205	-	-	23,646	-	-	2,478	-
2530	16,281	12,688	77.93	5,046	3,100	61.43	2,428	1,103	45.43	35,881	22,069	61.51	3,167	1,899	59.96
2531	16,600	12,798	77.10	3,962	2,647	66.81	2,234	1,103	49.37	34,332	22,214	64.70	2,971	1,828	61.53
2532	17,090	13,404	78.43	4,305	2,718	63.14	2,528	1,227	48.54	35,888	22,690	63.22	2,811	1,563	55.60
2533	18,677	14,641	78.39	4,953	2,842	57.38	2,527	1,262	49.94	37,876	25,321	66.85	2,894	1,290	44.57

- หมายเหตุ 1. ปีการศึกษา 2529 ไม่มีข้อมูลนักศึกษาแรกเข้า
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ใช้เวลาศึกษา 3 ปี

นอกจากนี้สถิติผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรมทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2535 ก็แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม สำเร็จ การศึกษาน้อยมาก คือ จำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษา 3712 คน แต่สำเร็จ การศึกษา 1,262 คน คิดเป็นร้อยละ 34 ของจำนวนนักศึกษาแรกเข้า (กรมอาชีวศึกษา, 2537)

จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตร - วิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม มีอัตราการสำเร็จการศึกษาน้อยมาก และ เมื่อเทียบกับประเภทวิชาอื่นก็จะเห็นว่า อยู่ในอันดับสุดท้าย คือ

1. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 61
2. ประเภทวิชาเกษตรกรรม สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49
3. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สำเร็จการศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 48
4. ประเภทวิชาคหกรรม สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 37
5. ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม สำเร็จการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 34 (กรมอาชีวศึกษา, 2537)

สถิตินี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวคนธ์ จันทร์ภูมิ (2529) ซึ่ง ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม แผนกวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย. แผนกวิชา คหกรรมศาสตร์. แผนกวิชาพาณิชยกรรม. แผนกวิชาอาหารและโภชนาการ และ แผนกวิชาศิลปหัตถกรรม พบว่า นักศึกษาจากแผนกวิชาศิลปหัตถกรรม มีการ ออกกลางคันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.07 สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคัน คือ ค่าเล่าเรียนแพง นักศึกษาสอบตกบางรายวิชาและผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การฝึกภาคปฏิบัติ พื้นฐานทางวิชาชีพไม่เพียงพอ ไม่ถนัดงาน วิชาที่ได้เลือกเรียน ไม่ชอบครูที่สอนเพราะใช้อารมณ์เกินไป และที่พักอยู่ไกล

จากสถานศึกษาทำให้เดินทางลำบาก และจากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูล การออกกลางคันของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา ศิลปหัตถกรรมในเขตการศึกษา 6 พบว่า มีนักศึกษาออกกลางคันเฉลี่ย ร้อยละ 48.83 ซึ่งเป็นอัตราออกที่สูงมาก

ตามที่กรมอาชีวศึกษาได้จำแนกสถานศึกษาออกเป็น เขตการศึกษา รวม 12 เขตการศึกษา หรือ จำแนกเป็นกลุ่มสถานศึกษาตามภูมิภาคต่างๆ คือ กลุ่มอาชีวศึกษา ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในกลุ่มภาคตะวันออก มี 2 เขตการศึกษา คือ เขตการศึกษา 6 และ เขตการศึกษา 12 สำหรับเขตการศึกษา 6 ที่จะใช้เป็นกลุ่ม ประชากรที่ศึกษานั้น ประกอบด้วยสถานศึกษาที่อยู่ในจังหวัดชัยนาท ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทองและอุทัยธานี ซึ่งในเขตการศึกษา 6 มีวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพียง 3 แห่งเท่านั้นที่จัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรีและวิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง มีจำนวนนักศึกษาออกกลางคันมากที่สุดในกลุ่มภาคตะวันออก กล่าวคือในเขต การศึกษา 6 มีนักศึกษาที่ออกกลางคันรวม 79 คนจากจำนวนนักศึกษา 792 คน คิดเป็นร้อยละ 9.97 และเขตการศึกษา 12 มีเพียง 18 คน จากจำนวน 422 คน คิดเป็นร้อยละ 4.27 จึงนับได้ว่าเขตการศึกษา 6 มีจำนวนนักศึกษาที่ออก กลางคันมากที่สุดเขตหนึ่ง ในกรมอาชีวศึกษา (กองแผนงาน กรมอาชีวศึกษา, 2537)

จะเห็นได้ว่านักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา ศิลปหัตถกรรม มีการออกกลางคันในอัตราที่สูง แม้ว่ารัฐจะให้ความสำคัญกับการ อาชีวศึกษา ดังรายงานเกี่ยวกับงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี คือ งบประมาณ ในปี 2535 เป็นเงิน 529.436 ล้านบาท, ปี 2536 เพิ่มขึ้นเป็น 577.746 ล้าน บาท, ปี 2537 เพิ่มขึ้นเป็น 629.313 ล้านบาท, ปี 2538 เพิ่มขึ้นเป็น 700.457 ล้านบาท และ ปี 2539 เพิ่มขึ้นเป็น 721.221 ล้านบาท (กรมอาชีวศึกษา,

2535) สาเหตุดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้รัฐต้องเสียเวลา และค่าใช้จ่ายในการศึกษาไปโดยเปล่าประโยชน์ไม่ใช่น้อย องค์การยูเนสโกได้เคยประมาณค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษา ต่อคน ต่อปีในสาขาวิชาศิลปหัตถกรรมนั้นสูงถึง 5,900 บาท ซึ่งสูงกว่าช่างอุตสาหกรรม, เกษตรกรรม และพาณิชยกรรม (UNESCO, 1982)

จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นพิเศษ แม้ว่าประเภทวิชาศิลปหัตถกรรมจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการอาชีวศึกษา แต่ในฐานะที่เป็นอาจารย์สอนในประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม พบว่าวิทยาลัย-อาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 6 มีนักศึกษาออกกลางคันมาก และเป็นเขตที่ผู้วิจัยสอนอยู่ จึงต้องการจะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขและเป็นข้อมูลให้กับทุกๆ เขตที่เปิดสอนสาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 6 พ.ศ. 2536 ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน
2. ด้านที่เกี่ยวกับครอบครัว
3. ด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา
4. ด้านที่เกี่ยวกับสังคม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ เกี่ยวกับสาเหตุการออก

กลางคัน ในด้านที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ด้านที่เกี่ยวกับครอบครัว ด้านที่เกี่ยวกับสถานศึกษา และด้านที่เกี่ยวกับสังคม ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 6 ที่ออกกลางคันในปีการศึกษา 2536

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ทุกชั้นปีที่ออกกลางคันไปแล้วในปีการศึกษา 2536 จาก วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 6 จาก 3 วิทยาลัย คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี, วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี และ วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สาเหตุการออกกลางคันในงานวิจัยนี้ เป็นสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทุกชั้นปี สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ใน วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ออกกลางคัน ในปีการศึกษา 2536 เท่านั้น

2. การวิจัยครั้งนี้จะถือว่า คำตอบ ที่นักศึกษาให้สัมภาษณ์ เป็นคำตอบตามความเป็นจริง เกี่ยวกับสาเหตุโดยตรง (Direct or Immediate Cause) ที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคัน โดยจะไม่สืบค้นเลยไปถึง อิทธิพลอื่นที่จัดเป็นสาเหตุทางอ้อม (Indirect or Remote Cause)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การออกกลางคัน หมายถึง การที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แล้วไม่เข้าศึกษา หรือเข้าศึกษาได้ระยะหนึ่งแล้วต้องออกจากสถานศึกษาไปก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

สาเหตุการออกกลางคัน หมายถึง ปัญหาที่เกี่ยวกับผู้เรียน ครอบครัว สถานศึกษา และสังคม ที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคันมีความคิดเห็นว่าเป็นสาเหตุของการออกกลางคัน

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขา วิชาศิลปหัตถกรรม ทุกชั้นปีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 6 ที่ออกกลางคันในปีการศึกษา 2536

วิทยาลัยอาชีวศึกษา หมายถึง สถาบันการศึกษา ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 6 ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม หมายถึง สาขาหนึ่งของการจัดการศึกษา ในระบบของกรมอาชีวศึกษา ได้แก่ แผนกวิจิตรศิลป์ แผนกศิลปประยุกต์ และแผนกศิลปหัตถกรรม

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หมายถึง หลักสูตรหนึ่ง ในการจัดการศึกษาในระบบของกรมอาชีวศึกษา ซึ่งเปิดรับนักศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 3 หรือเทียบเท่า เข้าศึกษาต่อ เป็นหลักสูตรที่มีระยะเวลา 3 ปี

เขตการศึกษา 6 หมายถึง สถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษาในส่วนภูมิภาค ที่อยู่ภายใน จังหวัดชัยนาท, พระนครศรีอยุธยา, ลพบุรี, อ่างทอง, สระบุรี, สิงห์บุรี และอุทัยธานี ซึ่งมีวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพียง 3 แห่ง ที่เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี, วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี และ วิทยาลัยอาชีวศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. รู้สาเหตุการออกกลางคัน ตามความคิดเห็นของนักศึกษา สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่ออกกลางคัน
2. เป็นแนวทางในการแก้ไข และป้องกันการออกกลางคัน ของนักศึกษา เพื่อจัดความสูญเปล่าของการศึกษา
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การบริหาร การจัดการเรียน การสอน และนักศึกษา สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาที่ประสบปัญหา การออกกลางคัน
4. เป็นแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกผู้เข้าศึกษาในหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม